

УДК 373.3:005.519.3(439)»19.(09)

Катерина БІНИЦЬКА

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, м. Хмельницький, Україна
e-mail: rfn. yz87@gmail. com

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УГОРЩИНІ (90-ті рр. XX ст.) ЯК ПРЕДМЕТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО АНАЛІЗУ

У статті висвітлено проблему розвитку початкової освіти Угорщині в контексті міждисциплінарного аналізу у період 90-их рр. XX ст. Автором вивчено погляди угорських вчених, щодо факторів, які мали вплив на розвиток системи освіти у 90-их рр. XX ст.

Автором проаналізовано нормативно-правову базу розвитку початкової освіти Угорщині в період 90-их рр. XX ст. Зазначено, що трансформація у системі освіти регулювалась на рівні державних нормативно-правових актів. Визначено, що причинами структурних змін, які відбулися в системі освіти у цей період були: економічні, демографічні, адміністративні та соціальні трансформації. Узагальнено, що вплив політичних змін на розвиток угорської державної системи освіти є навіть більш потужним, ніж економічні трансформації. Проаналізовано структуру системи освіти, а також тривалість навчання та вік дітей, який необхідний для навчання в початковій школі.

До основних змін у державній системі освіти в 90-х рр. XX ст. віднесено: трансформацію регуляторних та управлінських відносин, які є найважливішими важелями, оскільки з'явилися нові відносини та форми власності. Акцентовано, що децентралізація в управлінні системою освіти, яка впроваджувалась в цей період мала багато переваг та однак, і очевидних недоліків. Проаналізовані процеси, які впливали на умови роботи та соціальний захист угорських вчителів.

Узагальнено, що частково внаслідок політичних, економічних, демографічних, адміністративних та соціальних трансформацій, а також частково завдяки історичним внутрішнім проблемам в 90-их рр. XX ст. відбулося кардинальні перетворення в системі державної освіти Угорщині. Акцентовано, що в результаті трансформацій до кінця десятиріччя були визначені нові умови для розвитку системи освіти в XXI ст.

Ключові слова: розвиток, система освіти, початкова освіта, Угорщина, аналіз.

У сучасному світі відбуваються процеси глобалізації в економіці, що впливають на процес трансформацій сфери освіти та навчання. Країни Європейського Союзу мотивують своїх громадян до переосмислення цілей навчання. Спільна європейська освітня політика орієнтована на формування здатності людини працювати у будь-яких ситуаціях. Розробка таких навчальних планів стала однією з найважливіших цілей освітньої політики, що є поштовхом до нормативно-правових та навчально-методичних змін, які застосовують нові держави-члени ЄС, такі як Угорщина [3].

Аналіз наукових джерел з означеної проблеми свідчить, що різноманітні аспекти підготовки педагогічних кадрів за кордоном досліджували К. Годлевська, Т. Десятов, Т. Кристопчук, Л. Пуховська. У наукових працях угорських вчених, як Х. Габор, А. Імре, А. Карпаті, З. Лапоса охарактеризовано сучасний стан розвитку системи освіти Угорщини.

Мета статті полягає у вивченні розвитку системи початкової освіти Угорщини в 90-их рр. XX ст. як предмету міждисциплінарного аналізу.

При вивченні розвитку шкільних систем освіти інших країн слід враховувати, що системи освіти змінюються відповідно до історичних та культурних традицій конкретної країни та світу. З ін-

шого боку, на розвиток систем освіти впливають і зовнішні чинники, такі як економічне середовище, демографічні умови: народжуваність, щільність населення, безробіття серед молоді та ін. Особливо розвиток системи освіти, залежить від економічного становища, а саме: піднесення чи спаду економіки. Сучасні системи освіти європейських країн в освітньому просторі наближаються одна до одної і мають схожі ознаки [4].

Усвідомлюючи світові тенденції та виклики щодо розвитку угорської системи освіти, вчений Х. Габор акцентує, що майбутній розвиток Угорщини принципово визначається приналежністю країни до європейської спільноти розвинених країн з ринковою економікою. Однак, вчений зазначає, що через відносно низький економічний розвиток, який історично склався інтеграція в цю спільноту буде поступовим та тривалим процесом [5].

Що стосується розвитку державної системи освіти, то вплив політичних змін є навіть більш важливим, ніж економічні трансформації. Угорська політична система була перетворена з однопартійної соціалістичної системи на сучасну парламентську демократію. В Угорщині відбулись трансформації з держави колишнього соціалістичного блоку до країни із розвинутою західною демократією.

Угорщина від держави з плановою економікою перетворилась у державу з приватною ринковою економікою, яка активно інтегрується в світову економічну систему.

Деякі зміни, що вплинули на структуру школи та відбулися в 90-х рр. ХХ ст. розпочалася в другій половині 80-их рр. Відповідно Закону «Про освіту» 1985 р. згідно з яким зміст освіти та організаційна структура школи розроблялись на рівні місцевої громади, конкретної школи. Це були перші спроби розпочати освітні реформи. Насправді кардинальні зміни почалися на рубежі 1980–1990-их рр., які були частково закріплені законодавчо поправкою уряду 1990 р., яка дозволяла створенню єдиної середньої загальноосвітньої школи, до прийняття Закону «Про громадську освіту» 1993 р. Зазначимо, що у той час зміни на рівні школи потребували схвалення на державному рівні [3; 8].

Заслужують на особливу увагу аналіз демографічних тенденцій, які мають прямий вплив на розвиток системи освіти. Угорщина в період 70-их – початку 80-их рр. ХХ ст. переживала кризи, а система освіти зіткнулася з надзвичайною проблемою, а саме в цей період відбулось різке зниження чисельності населення шкільного віку. Вплив стійкого демографічного спаду безпосередньо впливає на потенційні шляхи розвитку системи освіти протягом декількох десятиліть. В період з 1975 р. по 1999 р. кількість населення, народжених за один рік, було від 189 000 чол. до 94 000 чол., що становило приблизно половину населення країни [5].

Такі високі демографічні хвилі мали значний вплив на систему освіти, зокрема на вищі навчальні заклади з підготовки вчителів. Однак, демографічний спад може спричинити як серйозні кризи, так і економічне зростання. На приклад, у 80-их рр. ХХ ст. в країні відбулось зростання народжуваності дітей, що викликало серйозні проблеми з матеріально-технічним забезпеченням сфери освіти (наявність шкіл, обладнання навчальних кабінетів та ін.) та вакансій вчительських посад. Однак, скорочення числа дітей, так само викликає негативні процеси в сфері освіти. Так, в умовах демографічної кризи з'являється «надлишкові освітні заклади», які потрібно реорганізувати або закрити, що призводить до скорочення вчителів [5].

Вплив демографічного спаду посилюється за рахунок інших чинників, зокрема трансформації форм власності. З утворенням системи місцевого самоврядування було змінено систему фінансування закладів освіти, а саме перехід від державного фінансування до фінансування місцевими громадами.

Частково внаслідок усього вище викладеного, а також частково завдяки історичним внутрішнім

проблемам, в 90-их рр. ХХ ст. відбулося перетворення в системі державної освіти. У результаті трансформацій до кінця десятиріччя були визначені нові умови для розвитку системи освіти в ХХІ ст.

Протягом 1990-их рр. кілька разів відбувались нормативно-правові зміни у регулюванні системи освіти. По-перше, в 1990 р. відбулась політична трансформація країни, а в 1993 р. було прийнято новий Закон «Про державну освіту та професійну підготовку», який був розроблений відповідно до демократичних принципів розвитку та вимог ринкової економіки. Також нормативно-правові акти, які регулювали сферу освіти приймалися у 1995 р. і 1996 р. У 1999 р., було внесено ще одну суттєву поправку до Закону «Про освіту», проте основні нормативно-правові умови, встановлені в 1993 р. суттєво не змінювались. Окрім законів, які регулюють державну систему освіти, на її функціонування значною мірою впливали і інші державні закони, прийняті в 90-их рр. ХХ ст., зокрема Закон 1990 р. «Про реорганізацію органів місцевого самоврядування у державній освіті» та Закон «Про державну службу», в яких змінюється статус професії вчителя, що мало виняткове значення для розвитку системи освіти [8].

Серед основних змін у державній системі освіти в 90-х рр. ХХ ст. можна визначити: трансформацію регуляторних та управлінських відносин, які є найважливішими важелями, оскільки з'явилися нові відносини та форми власності. На початку 90-х рр. ХХ ст. майже всі школи належали органам місцевого самоврядування, які мали значну автономію. Ця реорганізація була підтримана реформою з державного фінансування системи освіти, включаючи розробку нових механізмів розподілу фінансових ресурсів, активного впровадження автономії закладів освіти. Система освіти стала керуватись місцевими державними службами Угорщини, а діяльність шкіл була значною мірою пов'язана з освітніми потребами місцевих громад. Були створені в 1990-х рр. освітні установи середньої освіти, тобто середні школи, до структури яких входила початкова освіта, яку надавали в початкових класах, школи стали місцевими навчальними закладами. Більше половини таких закладів знаходились в містах та селищах, які мали населення менше 2000 мешканців [3].

У 1980-их рр., як угорські, так і зарубіжні аналітики визначали управління системою освіти як централізовану або «пруську традиційну систему», однак вже в кінці 90-их рр., Угорщина стала однією з держав з найбільш децентралізованою системою управління освітою. Це підтверджують дані аналізу, проведеного OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD –

міжнародна економічна організація розвинених країн, яка визнає принципи представницької демократії та вільної ринкової економіки [13]) в середині 90-их рр., угорська держава, поміж усіх держав-членів міжнародних організацій є найбільш децентралізованою, тобто зміст освіти, підбір педагогічного персоналу, інфраструктура та фінансування закладів освіти все менше вирішувалось на державному рівні і все більш на місцевому рівні. Децентралізація в управлінні системою освіти, яка впроваджувалась мала багато переваг та однак, і очевидних недоліків. До переваг відносять: високий ступінь адаптивності вчителів та учнів, можливість залучення місцевих фінансових ресурсів, самостійні рішення керівників при прийомі і звільненні вчителів. До недоліків можна віднести різний матеріально-технічний рівень забезпечення закладів освіти та різний рівень професійної кваліфікації педагогів у селах та містах [3].

Угорська система державної освіти у 90-ті рр. XX ст. характеризувалася не тільки тим, що там були обмежені фінансові ресурси, а й тим, що вони використовувалися вкрай неефективно. У другій половині десятиліття, у системах народної освіти колишніх країнах соціалістичного блоку, в тому числі в Угорщині виокремлюють тенденцію у потребі набагато більшої чисельності вчителів, ніж у системах освіти більшості держав-членів ЄС [10]. Частково це пов'язано з тим, що в східноєвропейському регіоні країни платять набагато нижчу зарплату вчителям, що зумовлено їх державним рівнем економічного розвитку.

Всі реформи в 90-их рр. XX ст. мали значення для розвитку системи шкільної освіти, а саме: вдосконалення змісту існуючих навчальних програм, тривалості навчання, віку початку і закінчення навчання учнями, типів шкіл та ін. Структура школи та політика уряду щодо неї, безсумнівно, є однією з найважливіших і складних проблем у освітній політиці країни протягом XX ст. Угорщина входить в число країн Східної Європи, які в результаті політичної і соціальної трансформації у вертикальній структурі шкільної системи провели значні зміни, зокрема: було введено новий зміст навчальних програм та змінено їх тривалість, з'явилися різні рівні навчання. Одним із найскладніших завдань державної політики в структурі шкільної освіти було реформування середньої школи (збільшення терміну навчання від 10 до 12 років). Нові національні навчальні програми були введені в 1995 р. і за структурою склали такі періоди навчання в роках: 6 + 4 + 2, однак у 1998 р. в Угорщині повернулись до структури навчання по таких термінах: 8 + 4 р. з метою забезпечення рівних можливостей при навчанні

дітей. Реформа вводилася поступово з 6 до 8 років навчання в середній школі, щоб учні могли адаптуватися [6].

Окрім змін в структурі освіти, відбулась трансформація системи змісту шкільної освіти. Так було введено національний базовий навчальний план більш широко відомий, як NAT (NAT – Hungarian Accreditation Board – угорська державний орган з акредитації) [12]. Однак, реформа проводилась з цілою низкою суперечностей: між структурними і регуляторними відносинами у школах, з недостатнім професійним рівнем вчителів, а також через технічні труднощі в процесі її реалізації. В той же час в системі освіти Угорщини впровадження NAT вперше змусило тисячі шкіл сформулювати свої власні цілі і адаптуватися до вимог освітньої діяльності.

Таким чином, угорська система освіти зазнала фундаментальних трансформацій. Ці перетворення змінили внутрішнє педагогічне мислення вчителів, роль вчителя у суспільстві, організаційні та суспільні відносини в школах, відносини між школами, державою та громадянами. Проте варто відзначити деякі очевидні позитивні ефекти – трансформація умов роботи у школах та підвищення вимог щодо професійної підготовки вчителів до педагогічної професії.

Вчителям колишніх державних закладів, які перейшли до органів місцевого самоврядування, було надано статус державного службовця. Відповідно, до вчителів застосовували ті самі загальні правила оплати праці та зайнятості як у органах державної влади та інших установах державної служби. З одного боку, це давало вчителям відчуття безпеки та стабільності при отриманні оплати праці, з іншого боку умови життя і праці вчителів залежали від державної політики щодо надання державних гарантій. Проте, наприкінці десятиріччя, почалося розмивання єдиного економічного регулювання: для вчителів було запроваджено спеціальні тарифні розряди із нарахування заробітної плати. До середини 1990-х років вчительська праця була престижною серед населення внаслідок спаду зайнятості в інших секторах економіки, а реальна заробітна плата була стабільною та більш оплачуваною ніж у інших професіях [3].

Однак в середині десятиліття відбулося різке скорочення державних витрат на сферу освіти внаслідок чого почалися звільнення в цій галузі, що призвело до зниження якості кадрового потенціалу вчителів. Як наслідок, різниця в заробітній праці працівників державних навчальних закладів та приватних шкіл була суттєвою. Педагоги стали однією з найменш захищеною соціальною групою в угорському суспільстві. Необхідність

підтримки рівня життя вчителів призвела до зростаючого відтоку найбільш кваліфікованих і найбільш мобільних педагогічних працівників та масового залучення населення до навчання в університетах на педагогічних спеціальностях. Ці процеси неминуче призвели до соціальної девальвації професії педагога та до погіршення якості кваліфікації вчителя. Довгострокові наслідки цих процесів і сьогодні є непередбачуваними. Проте немає сумнівів, що цей фактор відігравав вирішальну роль у погіршенні професійної якості педагогічних кадрів системи освіти в цілому, який підлягає більш детальному аналізу [3].

Розробка та впровадження нових навчальних програм, підручників стало суттєвим внеском у розвиток системи освіти, а швидкий розвиток інформаційних технологій, нових функцій вчителя (наприклад, експерт громадської освіти) і, зокрема зміни у нормативно-правому середовищі призвели до подальшого збільшення вимог до підготовки вчителів. Всі ці зміни та нові вимоги суспільства щодо підготовки та підвищення кваліфікації вчителів з боку держави привели до значно більшої потреби в самоосвіті та саморозвитку педагогів ніж раніше. Професійний розвиток вчителя – це новий механізм розвитку, особливо в умовах професійної підготовки до майбутньої роботи. Модель професійної підготовки вчителів Угорщини, є унікальною угорською моделлю, яка спонукала до створення великої кількості навчальних закладів з підготовки вчителів. З цією метою для вчителів з'явилися нові можливості для професійного розвитку та самореалізації.

Внаслідок структурних змін угорська система освіти характеризувалася особливим переходом. У 90-х рр. XX ст. попередня структура системи освіти була знищена, однак нова структура системи ще не була остаточно сформованою, але вже були виокремлені її основні контури [7, 10].

Причинами структурних змін, які відбулися в системі освіти у 90-ті р. XX ст. були: економічні, демографічні, адміністративні та соціальні трансформації. Найважливішою, на нашу думку, була демографічна причина, яка є загальною для структурних перетворень для східноєвропейських країн – зменшення кількості учнів і як наслідок закриття шкіл та скорочення вчителів. Так, у період 1989–1996 рр. кількість випускників угорських шкіл скоротилася з 171 000 чол. до 120 000 чол., а школам з великою чисельністю учнів необхідно було зробити зусилля для збереження свого контингенту. Основною реформою стала адміністративна реформа країни та переведення на рівень місцевого самоврядування та фінансування навчальних закладів, що привело до довгострокових структурних перетворень. Вплив цих чинників бу-

ло посилено недостатнім державним фінансуванням системи освіти у наслідок економічних криз [3].

На сьогодні держава забезпечує надання безкоштовної шкільної освіти шляхом створення і підтримки діяльності навчальних закладів, а також співпраці з релігійними та приватними установами шляхом укладення угод про державну освіту. Держава в особі органів державного управління приймає активну участь у розробці та впровадженні національної навчальної програми. У III статті Закону «Про державну освіту» 2011 р. визначено сучасну структуру угорської системи освіти [2].

Відповідно цього закону угорська система освіти має таку структуру: початкова освіта учнів організована як система єдиної 8 класної шкільної структури (зазвичай для школярів у віці від 6 до 14 років, з 1 до 8 класів). Початкову освіту учні здобувають в початкових школах (*Általános iskola*) [14; 15]. Початкова школа має II рівні. Перший рівень 1–4 класи – фундаментальний; II – нижчий рівень середньої освіти охоплює 5–8 класи. На I рівні учні вивчають угорську мову та літературу, граматику, математику, музику, мистецтво, фізичне виховання, екологічні науки (з 1-го до 5-го класу); вивчається одна або дві іноземні мови (як правило англійська, німецька або французька мови). До 1990 р. російська мова була обов'язковою [1].

Загальноосвітні навчальні заклади забезпечують здобуття загальної освіти та проводять підготовку учнів до закінчення середньої школи, яка є обов'язковою умовою для здобуття вищої освіти.

Угорська мова є офіційною мовою навчання в Угорщині, але також функціонують навчальні заклади для національних меншин з їхніми мовами навчання [6].

Зазначимо, що діти розпочинають навчання у початковій школі, у 6-ти річному віці (чи у 7 років, якщо вони народилися після 31 травня календарного року, однак найпізніше віддати дитину до школи дозволяється у віці 8 р.) [11]. Навчання проводиться 5 днів на тиждень та починається 1 вересня, а закінчується у середині червня з тривалістю навчального року –185 днів. На фундаментальному рівні (1–4 класи початкової освіти) оцінки за навчальну успішність учнів не виставляються [2].

Зазначимо, що система державної освіти в Угорщині (90-ті рр. XX ст.) була однією з соціальних систем, яка менш зазнала впливів від глобалізації та міжнародної інтеграції та розвиток якої в основному був спричинений внутрішніми національними процесами. Угорський вчений А. Карпаті вважає, що колишні країни соціалістичного табору Центрально-Східного регіону Європи включаючи Угорщину у більшій мірі зіткнулися із наслідками централізованого державного регулювання

сфери освіти ОЕСР [9]. Тому, із середини 90-их рр. ХХ ст. у сфері державної системи освіти у цих країнах відбулись кардинальні реформи з метою підвищення ефективності їхніх систем, визначенні національних пріоритетів освітньої політики.

Визначено, що частково внаслідок політичних, економічних, демографічних, адміністратив-

них та соціальних трансформацій, а також частково завдяки історичним внутрішнім проблемам в 90-их рр. ХХ ст. відбулося кардинальне перетворення в системі початкової освіти Угорщини. Узагальнено, що в результаті трансформацій до кінця десятиріччя були визначені нові умови для розвитку системи освіти в ХХІ ст.

Список використаних джерел

1. Освіта в Угорщині [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0>.
2. 2011. évi CXС. Törvény [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKewjy27XI3IfYAhXOhrQKHTRCdz4QFggTMAE&url=http%3A%2F%2Fbkmkik.hu>.
3. A közoktatás szerkezetének alakulása Magyarországon [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0>.
4. Forradalom és rendszerváltás között [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <http://magyar-irodalom.elte.hu/nevelestortenet/12.03.html>.
5. Gábor H. A magyar közoktatás az ezredfordulón / Halász Gábor // [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <http://halaszg.ofi.hu/download/Ezredfordulo-1.htm>.
6. Hungary [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <http://timssandpirls.bc.edu/timss2015/encyclopedia/countries/hungary/>.
7. Imre A. Tartalmi modernizáció a gimnáziumokban és a vegyes középiskolákban / Imre Anna [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <http://ofi.hu/tudastar/tartalmi-valtozasok/tartalmi-modernizacio-090617>.
8. Jogszabályok H. Elektronikus Gyűjteménye / Hatályos Jogszabályok // [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : www.magyarorszag.hu/
9. Kárpáti A. Iskola és társadalom / Andrea Kárpáti // Multimédia és Pedagógia — Neveléstudomány [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : http://edutech.elte.hu/multiped/ped_07/ped_07.pdf.
10. Key data in education in Europe \ ECSC-EC- EAEC, Official Publications of the European Communities, 2000 Luxembourg Eurydice. — 297 s.
11. Kształcenie obowiązkowe w Europie. Węgry. [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <https://www.studentnews.pl/s/3296/68613-Kształcenie-obowiazkowe-w-Europie/4014943-Wegry.htm>.
12. NAT — Hungarian Accreditation Board [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <https://www.dakks.de/en/content/hungarian-accreditation-board-nat-terminated>.
13. Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <http://www.oecd.org/about/>.
14. Overview of the Hungarian education system [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Hungary:Overview/>.
15. The Hungarian education system described and compared with the Dutch system / EP-Nuffic 2nd edition 2011. — version 2, January 2015. — [Електронний Ресурс]. — Режим Доступу : <https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/education-system-hungary.pdf>.

References

1. Osvita v Uhorshchyni, (2017) [The Hungarian education] Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0>.
2. 2011. évi CXС. Törvény (2017). Retrieved from <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKewjy27XI3IfYAhXOhrQKHTRCdz4QFggTMAE&url=http%3A%2F%2Fbkmkik.hu>. [in Hungarian].
3. A közoktatás szerkezetének alakulása Magyarországon (2017). Retrieved from <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0>. [in Hungarian].
4. Forradalom és rendszerváltás között. (2017) Retrieved from <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0>. [in Hungarian].
5. Gábor, H. A. (2017). Magyar közoktatás az ezredfordulón Retrieved from <http://halaszg.ofi.hu/download/Ezredfordulo-1.htm>. [in Hungarian].
6. Hungary (2017). Retrieved from <http://timssandpirls.bc.edu/timss2015/encyclopedia/countries/hungary/>. [in English].
7. Imre, A. (2017). Tartalmi modernizáció a gimnáziumokban és a vegyes középiskolákban Retrieved from <http://ofi.hu/tudastar/tartalmi-valtozasok/tartalmi-modernizacio-090617>. [in Hungarian].
8. Jogszabályok, H. (2017) Elektronikus Gyűjteménye Retrieved from : www.magyarorszag.hu/. [in Hungarian].
9. Kárpáti, A. (2017) Iskola és társadalom, Multimédia és Pedagógia — Neveléstudomány. Retrieved from http://edutech.elte.hu/multiped/ped_07/ped_07.pdf. [in Hungarian].
10. Key data in education in Europe (2000), ECSC-EC- EAEC, Official Publications of the European Communities, Luxembourg, Eurydice. [in English].
11. Kształcenie obowiązkowe w Europie. Węgry. (2017) Retrieved from : <https://www.studentnews.pl/s/3296/68613-Kształcenie-obowiazkowe-w-Europie/4014943-Wegry.htm>. [in Polish].
12. NAT — Hungarian Accreditation Board (2017). Retrieved from : <https://www.dakks.de/en/content/hungarian-accreditation-board-nat-terminated>. [in English].
13. Organisation for Economic Co-operation and Development, (2017) OECD. Retrieved from : <http://www.oecd.org/about/>. [in English].

14. Overview of the Hungarian education system. (2017) Retrieved from : <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Hungary:Overview/>. [in English].
15. The Hungarian education system described and compared with the Dutch system, (2015) EP-Nuffic 2nd edition 2011. Version 2. Retrieved from : <https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/education-system-hungary.pdf>. [in English].

Биницкая Е. Н. Развитие системы начального образования Венгрии (период 90-х гг. XX в.) как предмет междисциплинарного анализа

В статье освещена проблема развития начального образования Венгрии в контексте междисциплинарного анализа в период 90-х гг. XX в. Автором изучены взгляды венгерских ученых о факторах, которые повлияли на развитие системы образования в 90-х гг. XX в. Обобщенно, что частично вследствие политических, экономических, демографических, административных и социальных трансформаций, а также частично благодаря историческим внутренним проблемам в 90-х гг. XX в. произошло кардинальные преобразования в системе государственного образования Венгрии. Акцентировано, что в результате трансформаций к концу десятилетия были определены новые условия для развития системы образования в XXI в.

Ключевые слова: развитие, система образования, начальное образование, Венгрия, анализ.

Binytska K. Development of Primary Education in Hungary (1990-s) as a Subject of Interdisciplinary Analysis

The article deals with the problem of the development of primary education in Hungary in the context of interdisciplinary analysis during the 1990-s. The author examines the views of Hungarian scholars on the factors that influenced the development of the education system in the 1990-s.

The author analyzed the normative and legal framework of the development of primary education in Hungary during the 1990-s. It is mentioned that the transformation in the education system was regulated at the level of state normative legal acts. It is determined that the causes of structural changes that took place in the education system in this period were: economic, demographic, administrative and social transformations. It is generalized that the influence of political changes on the development of the Hungarian state system of education is even more powerful than economic transformations. The structure of the education system as well as the length of education and the age of children, which is necessary for studying in primary school, have been analyzed.

To the main changes in the state education system in the 1990-s belong the following: transformation of regulatory and managerial relations, which are the most important levers, since new relationships and forms of ownership have emerged. It is emphasized that decentralization in the management of the education system that was implemented during this period had many advantages, but of course it also had obvious shortcomings. The processes that influenced the working conditions and the social protection of Hungarian teachers have been analyzed.

It is generalized that partly due to political, economic, demographic, administrative and social transformations, and partly due to historical domestic problems in the 1990-s there was a fundamental change in the system of state education in Hungary. It is accentuated that as a result of these transformations by the end of the decade, new conditions were determined for the development of the education system in the XXI century.

Key words: development, transformation, education system, primary education, Hungary.

Стаття надійшла до редколегії 17.12.2017